אש קודש — עקב

והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמר ד' אלוקיך לך את הברית ואת החסד וכו'.

כי איתא בגמרא זבחים דף נ"ג א"ר לוי ב"ח א"ר חב"ח רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין, והי' בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה וכו' לפיכך זכה וכו' ונעשה אושפיזכן לשכינה וכו', היינו ע"י שרצה וגם הי' מצטער מגודל רצונו לחלק הקדושה, זכה אלי', כי נודע מספה"ק שרצונו של ישראל ממשיך קדושה ממרום, ורצון אותיות צנור, וממילא כשהי' לו רצון חזק כ"כ עד שהי' מצטער ממנו, יותר הי' בכח רצונו להמשיך הקדושה, לפיכך זכה ונעשה אושפיזכן לשכינה.

וחוץ מזה אפשר, שהא שפעל כ"כ על שהי' מצטער עלי' לא בלבד מפני שהוא רצון יותר חזק, רק גם שהרצון מועיל להמשיך החסד והאור, והצער שמצטער עלי' מועיל להעביר את הדין והצמצום שמסתיר ומעלים את ההמשכה וההשפעה ממרום, כי הרצון הוא רצון להשפעה ולהאור שימשך, והצער הוא על ההעדר, היינו על שלא נמשכה, נמצא שהרצון פועל בהאור, והצער נגד הסתר האור, לכן במדה שאיש הישראלי רוצה לעבוד את ד', ושיתקדש בקדושתו יתי וגם מצטער על החסרונים שמוצא בקרבו ולא נתקדשו, פועל להעביר את הצמצום וההסתר בקרבו וממשיך את קדושתו יתי באמת עליו.

ובזה אפשר להבין גם לפי השגתנו הא דהשיב ר"ע כל ימי הייתי מצטער עפ"ז וכו' ובכל נפשך וכו' מתי יבוא לידי ואקיימנו וכו', כי צריכים להבין מה שאלו אותו רבינו עד כאן, האם היה הדבר תלוי בו ומה היה לו לעשות בשעה זו שלא יהרגוהו, כי אם בשביל מכירת יוסף נהרג כש"כ שלא הי' בידו מה לעשות ואם בשביל שלמד תורה, ג"כ לא הי' לו לעשות בשעה זו, כיון שבשביל העבר הרגוהו, על שכבר . למד בעבר עם תלמידים אף שבשעה זו לא למד כי גם לרשב"י לא רצה ללמד (כמ"ש בגמרא (פסחים דף קי"ב ע"א) שאמר רשב"י לר"ע אם אין אתה מלמדנו אומר ליוחאי אבא ומוסרך למלכות ע"כ) לכן צריכים ע"כ לומר שלא על ההריגה שאלוהו רק על שקיבל עליו עומ"ש והי' מאריך באחד כמ"ש בגמרא, ולא שהיקשו לו רק שאלה שאלוהו, איך אפשר לו לכוון דעתו בק"ש וקבלת עומ"ש ולכוון באחד, בצרות כאלו, שהיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל, והשיב להם כל ימי הייתי מצטער וכו' אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו, לא רצון לבד הי' לי רק גם הייתי מצטער והרצון עם הצער פעלו, שממרום ימשך עלי כ"כ אור עד שגם בשעת היסורים לא אתבלבל ואוכל לקבל עלי עומ"ש ולכוון מה שצריכים לכוון.

והנה גם אנו שכדי שיסורינו המרים והקשים לא ימנעו אותנו מעבודתו יתי ובפרט את מוחינו ולבינו לא יבלבלו, צריכים לזה רק רחמי שמים שישפיעו עלינו כ"כ אורה וקדושה וזהו ע"י כל ימיי הייתי מצטער, לפי הרצון והתשוקה שהייתה לאיש הישראלי שיעבוד את ד' באמת והמניעות לא ימנעו אותו, והצטער על שלא מצא עצמו בעבודה וקדושה כזו שרוצה בה, לא לבד לפי הרצון והצער שהי' לנו מאז ומקדם עד שלא באו הצרות, רק אפילו עכשיו הרצון שיש לאיש ישראלי שיעבוד הוא וכל ישראל את ד' בלא מניעות, והצער שמצטער על חורבן פינו ונשמותינו, מועילות להעביר את המניעות והצרות, כנ"ל שהצער מועיל להעביר את הדין והצמצום, ונוכל לעבדהו בשמחה וישועה וכ"ט.

ומי הוא מאיש שלא יצטער בראותו צרות ישראל כאלו, בגוף ובנפש, ומי הוא שלא ידוה לבו בראותו שאין חדרים, ואין ישיבה, לא מקום תורה ולא קבוץ של לומדי תורה, ולא בשעה זו בלבד בתי ד' נהרסו, רק את זמן הזה גם להבא יֵרָאֶה כי בחורים לומדי תורה יחסרו, כמה מהם נעדרו במיתות משונות וממותי רעב ר"ל, וכמה מהם נאלצו לצאת לבקש אוכל להם, ואיפה נקח נערים לומדי תורה אם עתה אינם לומדים, וכמה מהם לא עמדו בנסיון ויצאו בשבת אל השוק לישא וליתן מרעב, האם נחשב שהנערים והבחורים שסבבו שנים בשוקים וברחובות במסחר או לבקש אפתחי נדיבים פרורי לחם בחול ובשבת הם ישובו לעת מצא אל החדרים והישיבות כמקדם.

עוד זאת כל אחד יודע, שזה כמה שנים שבנים רבים מאבות החרדים לדאבון לבנו נתרחקו מתורה ומדרך אביהם ונעשו חפשים ר"ל, אבל לעומת זה נתן ד' בלב בנים מאבות הדיוטים שמעצמן יתקרבו לתורה אף עמדו בנסיונות ובלבד שיהיו

בני תורה וחסידים, ונערים אלו הם מלאו את החסרון אשר נחסר במחנה עובדי ד' ובבתי החרדים, משא"כ עתה בחורים המתרחקים ישנם הרבה מרוב צער ועוני, אבל בחורים מאבות הדיוטים שיבאו להתקרב אין גם אחד, פשוט מפני שאין מקומות וקבוצי לומדי תורה, אין בתי מדרשים ושטיבלעך שהם היו מושכים ומעוררים עד עתה את בחורים כגון אלו לתורה ועבודת החסידות, וגם פשוט סיבת כל ההתרחקות עתה הם רק צרות ישראל המרות כ"כ, כמעט עד בלתי נשוא ר"ל, לכן גם כשירחם ה' ויושיענו עם מי נשאר, ח"ו לא יהי' מי שימלא את החדרים, ולא יהי' מספר תלמידים אשר יהי' כדאי לעשות בשבילם ישיבות, ועדת החרדים על דבר ד' תהי' ח"ו קטנה וקמוצה, ולא רק הפשוטי עם והנערים והבחורים לומדי תורה יחסרו, רק גם כל עם ישראל יפגם עי"ז אף גדולי ישראל, כי איתא בתולדות י"י ב' פירושים עה"פ הושיעה ד' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם, פי' א' שלכן פסו אמונים מבני אדם היינו מפשוטי עם, מפני שגמר חסיד, שחסידים היינו ראשי ישראל נפגמו שזה גרם שפשוטי עם יפלו ברוחניות, פי' הב' שלכן גמר חסיד, שנפגמו ראשי העם, מפני שפסו אמונים מבני אדם, שפגמי פשוטי עם גרם גם פגם לראשיהם עכלה"ק.

וכעין זה אפשר לפרש הגמרא (מו"ק דף י"ז) ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ד' צבאות הוא אם הרב דומה למלאך ד' צבאות יבקשו תורה מפיהו וכו', שיש לדקדק א"כ מה אמרה הגמרא שבת כ"ה ע"ב, כך הי' מנהגו של ר' יהודא בן אלעאי ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין וכו' ודומה למלאך ד' צבאות, שמשמע שרק בע"ש אחר עשותו זאת הי' דומה למלאך ד' צבאות, והא גם בכל ימות השבוע ובפרט בשעה שלמד עם התלמידים הי' מוכרח להיות דומה למלאך כי אם הרב דומה למלאך ד' צבאות יבקשו וכו', ומשמע מזה שאפילו אין הרב דומה תמיד רק לפעמים דומה למלאך ד', כבר יבקשו תורה מפיהו, ובאם אין לו שום זמן אשר יהיה דומה למלאך לא יבקשו, אבל אם ישנם זמנים אפילו רק לפעמים שדומה וכו' אז גם בשעה שאינו דומה, כבד יכולים תלמידיו לבקש תורה מפיהו, והם יבקשו ממנו, כי בשעה שדומה למלאך אז הוא שליח מד' ואינם צריכים לבקש, כי הוא בעצמו אומר להם תורה, אך בשעה שאינו דומה למלאך, הם יבקשו תורה מפיהו והם יעוררו בו שבחי' המלאך ד' צבאות שבו תתגלה בו, אבל אם אין תלמידיו מבקשים גם הרב נפגם ולא מתעורר, ויש שגם יכהה וידעך חלק המלאך אשר בקרבו כנ"ל שלכן גמר חסיד מפני שפסו אמונים מבני אדם.

וכל איש ישראל כשמתבונן בחורבן הגופני והרוחני, והריסת התודה והדת, שח"ו ישאר מזה, מצטער ע"ז מאוד' וע"י הרצון לתורה ולעבודה והצער על ההריסה ממתיק את הדינים וממשיך ישועה ברוחניות וגופניות וגאולה שלימה לישראל, אבל רק כשהאיש בעצמו מתאמץ גם עתה לעבוד את ד' וללמוד בכל יכולתו, כי הן אימת שבשעה שכל ראש לחלי וכל לבב דוי קשה ללמוד ולהתפלל כפי שצריכים אבל מ"מ ישנם אנשים שסומכים עצמם יותר מדי על הצרות, והולכים בטלים ומשיחים דברי שטות והבל כל היום, והאם א"א להם ללמוד בשעות אלו עכ"פ דברים שאינם של עיון, או לומר תהלים.*הגהה דברים הנ"ל נאמרו ונכתבו בשנת תש"א, שאז אף שהיו הצרות רבות ומרות מאוד כפי שקצת מהן נראות בהנ"ל, מ"מ עוד היו יכולים לקונן עליהם ולספר קומץ מהן בדיבורים, לדאג על הנשארים, ולבכות על העתיד, איך יבנו שוב החדרים הישיבות וכו', אף ליסר ולחזק את הקיימים, לתורה ועבודה, לא כן בשלהי תש"ב שכמעט בכליון חרוץ כלו קהלות הקודש, ואף המתי מספר שנשארו, דווים כשעבוד ועבודת מצרים, נרמסים ובאימת מות נשארו, אין דברים אשר בהם נוכל לקונן על צרותינו, אין מי ליסר, ולא לב לעורר אותו לעבודה ותורה, בכמה נסיונות עולה התפילה, ובכמה שמירת שבת נם למי שרוצה באמת לשמרהו, וכש"כ לבכות על העתיד, ועל בנין הנהרסות בעת אשר ירחם ד' להושיענו שאין רוח ולא לב, רק ד' הוא יחוס ויושיענו כהרף עין, ובנין הנהרסות, רק בגאולה שלימה ותחית המתים הוא ית' יכול לכנות ולרפאות, אנא ד' רחם ואל תאחר מלהושיענו. (הגהה זו נכתבה ע"י המחבר זלה"ה בשנת תש"ג).

והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה, שתשמעו ותבינו שע"י המשפטים והדינים, כל המצוות והתורה נדשות בעקב ונהרסות, ותצטערו מזה, ושמרתם ועשיתם אותם, מלשון ואביו שמר את הדבר, שתרצו ותצפו שתוכלו לשוב ולקיים אותם אז ושמר ד' אלקיך לך את הברית ואת החסד וכו' ואהבך וברכך וכו' שעי"ז תמתיק את הדינין ותמשיך ישועות טובות לישראל.